

**İdris BOSTAN, “Midilli’nin İşgal Günlüğü, 1912”,
Küre Yayınları, İstanbul 2010, 126 s. ISBN 978-975-6614-85-3**

Ana KILIÇ*

Denizcilik tarihi üzerinde pek çok çalışması bulunan ve Türkiye’de bu konunun az sayıdaki uzmanından biri olan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. İdris Bostan, “Midilli’nin İşgal Günlüğü -1912-” adlı son kitabında Balkan Harbi’ndeki deniz harekâtları bağlamında Midilli’nin Yunanistan tarafından işgali üzerinde durmaktadır. Küre Yayınları tarafından yayınlanan bu kitapta Bostan, dönemin resmî gazeteleri ve Midilli’deki olayları yaşayan Samsunlu Yüzbaşı Hakkı

Efendi, Nizamiye Birinci Bölük komutanı Sıdkı Efendi ve Midilli’deki Osmanlı ordusu komutanı Abdülgani Bey’in raporlarını inceleyerek Midilli’nin işgali ile ilgili bilgileri aktarmaktadır.

Adı geçen eser, “Ön Söz” (ss. 5-6), 11 başlık (ss. 9-43), “Notlar” (ss. 45-46), “Arşiv Kaynakları ve Seçilmiş Bibliyografya” (ss. 47-48), 2 ekler (s. 49-53) ve Abdülgani Bey ve iki zabitanın raporlarının bulunduğu “Midilli’nin İşgaline Ait Raporlar”dan (ss. 57-122) oluşmaktadır. Ayrıca kitap sonunda “Dizin” (ss. 123-126) bulunmaktadır.

Bostan, kitabın “Midilli’de 450 Yıl: Pax-Ottomana” adlı ilk başlığı altında 1462 yılında Osmanlı İmparatorluğu yönetimine giren Midilli’nin tarihinden genel hatlarıyla söz etmektedir.

“Bir Çöküşün Başlangıcı: Balkan Harpleri ve Ege Adaları’nın İşgali” başlığı altında Yunanistan’ın Balkan Savaşları’na katılması ve aynı dönemde Trablusgarp’ta baş gösteren ve daha sonra Ege Denizi’ne sıçrayan

* Doktora Öğrencisi, Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı, İzmir, E-mektup: anaiskil@gmail.com.

Osmanlı-İtalya savaşı neticesinde adaların iki buçuk ay gibi kısa bir süre içerisinde Yunan işgaline uğraması anlatılmaktadır.

Midilli’de işgalin başlamasından önceki durumu yazar, üç başlık altında incelemektedir. Öncelikle İtalyanların Rodos ve ona bağlı adaları işgali ve Yunan donanmasının Ege Denizi’ndeki faaliyetleri sıralarında Midilli’deki Osmanlı yönetiminin adada yeni idarî düzenlemeler yapmasının bu yönetimin gelecek tehlikeden habersiz olduğunu gösterdiğini vurgulamaktadır. Diğer yandan, mülkî ve askerî idareciler arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkların işgali kolaylaştırdığını belirtmektedir. İşgal öncesi Midilli’de yer alan gelişmelerden söz ederken yazar, Midilli ve civarındaki adalardan gönderilen telgraflara dayanarak adaların çoğunun savunmasız olduğunu ifade eder. Bunun tabii sonucu ise Yunan donanmasının Sakız ve Midilli hariç söz konusu adaları ele geçirmesidir. Bostan, Midilli’de işgal öncesi askerî durum ve koşullara da değinmektedir. Bu bağlamda, Midilli’de işgal öncesi “Osmanlı askerinin sayısı 1314’tür ve bu askerinin kullandığı tüfekten 800’ü mavzer, 415’ü martini silahı” (s. 21) olduğunu belirtmektedir.

Bostan, Midilli’nin işgaliyle ilgili kaynakları üç ana başlıkta toplamaktadır: 1. Olayların içinde yer alan askerî görevlilerin tuttukları Zabıt Cerideleri; 2. İşgalin öncesinde ve işgal sırasında Midilli ve yakın bölgelerden ilgili makamlara gönderilen telgraflar; 3. O dönemin gazeteleri. Bostan birinci grupta bulunan kaynakları daha ayrıntılı olarak incelemekle birlikte, başvurulan diğer iki kaynağı “Telgraf ve Gazetelere Göre Midilli’nin İşgali” başlığı altında kitapta öncelikle bahsetmeyi tercih etmektedir. Bu başlıkta adanın işgali hakkında ilk haberin “adadaki Liman Reisi tarafından Bahriye Nezareti’ne 21 Kasım 1912 (8 Teşrinisani 1328) günü” (s. 22) gönderildiği ve adaya yakın bulunan Yunan savaş filosuyla ilgili bilgileri içerdiğini belirtmektedir. Devamında İstanbul’da yayınlanan *İkdâm*, *Sabah*, *Tasvîr-i Efkâr* ve *Tercüman-ı Hakikat* gazetelerinde ve İzmir’de yayınlanan *Âhenk* ve *Köylü* gazetelerinde çıkan işgal ile ilgili haberlerden söz etmektedir.

Bostan, “Askerî Raporlara Göre Midilli’nin İşgali” kısmında Samsunlu Yüzbaşı Hakkı Efendi’nin hazırlayıp 20 Şubat 1914 tamamladığı rapor, Nizamiye Birinci Bölük komutanı Sıdkı Efendi’nin “bizzat gördüğü ve işittiği” (s. 35) olaylarla ilgili raporu ve adadaki Osmanlı ordusu komutanı Abdülgani Bey’in raporunda bulunan Midilli’nin işgaliyle ilgili ayrıntılı bilgileri aktarmaktadır.

YAYIN DEĞERLENDİRME

“Midilli’de İşgal Sonrası Meydana Gelen Gelişmeler” başlığı altında Cezayir-i Bahr-i Sefid Valisi Ekrem Bey’in işgalden hemen sonrası hakkında anlattıkları üzerinde durmaktadır. Aynı başlıkta adada kalan Müslüman halkın durumunu da anlatılmaktadır.

Bostan, “Midilli’de Yerli Çeteler” başlığı altında adanın işgali sırasında oluşturulan yerli çeteler ve onların “savunmasız Müslüman ahaliden kimini öldürmüş, kimi kadınlara tecavüz etmiş, ev ve mallarını” (s. 42) yağmaladığından söz etmektedir. Bununla birlikte bazı çete üyelerinin işledikleri suçlarından idam edildiklerini belirtmektedir.

Kitabın “Midilli’nin Yeniden Kurtarılma Planı” adlı son başlığında Abdülğani Bey’in 18 Ocak 1913 tarihli raporuna dayanarak Osmanlı Askerî Kuvvetlerinin adayı kurtarma planlarını aktarmaktadır.

Bu kısımdan sonra gelen birinci ekte Mehmed Namık Kemal’in oğlu ve Cezayir-i Bahr-i Sefid Valisi Ali Ekrem Bey’in “Sicill-i Ahvâl Kaydına Göre Biyografisi”; ikinci ekte ise *Büyük Duygu* dergisinin 13 Nisan 1329 tarihli 4. sayısında yayınlanan M. Ruhi’nin “Vatanım Diyor ki” adlı şiiri yer almaktadır. M. Ruhi bu şiiri “işgal sırasında yerli Rum kadınlarının Yunan askerinin geçeceği yere Osmanlı bayrağını sermesi” (s. 30) üzerine yazmıştır.

Ekler ardından Midilli’nin işgaliyle ilgili Samsunlu Yüzbaşı Hakkı Efendi, Nizamiye Birinci Bölük komutanı Sıdkı Efendi ve Midilli’deki Osmanlı ordusu komutanı Abdülğani Bey’in rapor metinleri bulunmaktadır.

Prof. Dr. İdris Bostan’ın söz konusu kitabı, hem Osmanlı deniz tarihi hem de Balkan Savaşları üzerinde çalışan araştırmacılar için değerli bir kaynaktır. Kitap, bir araştırmanın sistematığı ve kaynakların nasıl kullanılması gerektiği konusunda örnek bir eserdir. Öte yandan Bostan’ın bu eseri, sadece tarih araştırmacılarının değil alan dışında tarihe ilgi duyan kişilere de hitap etmektedir.